

Школа соондағы үгредіг орыннарынаң палғалыстығ чоохтазығлар

1. Чоохтазығ пүдіреріне кирек чоохтағлар.

Мин студентпін.

Хайда үгренчезер?

Үгретчілер тимнечең институтта үгренчем.

Филология факультедінің хакас пөлиинде.

Піс хакас тілін паза литературазын үгренчебіс.

Паза хайдағ предметтерні үгренчезер?

Сіерернің институтта нинче чыл үгренчелер?

Хайдағ курста үгренчезер?

Мин пизінчі курста үгренчем.

Сіерернің институтта хайдағ факультеттер пар?

Пістің инстутта пар: физика паза математика факультеді, биология паза химия факультеді, пасталығ үгредіг факультеттер паза аннаң пасха.

Филология паза культуралар аразындағы палғалыс институтында чииттер хакас тілі паза үгретчізі поларға үгренчелер.

Хайдағ экзаменнер тутчазар?

Сіерернің институт хайда турча?

Үгретчілер тимнечең институт Лениннің адынаң проспектте.

Институтта аймах-пасха нациялығ студенттер үгренчелер.

Доплом институт тоосхан соонда пирілче. Ол полча «хызыл» паза «көк».

Мин сині институт чахсы тоосханыңнаң алғапчам.

Аудиторияда нинче студент одырча?

Сіерер хайда чуртапчазар?

Общежитедіе комнатада нинче кізі чуртапча?

Институха кірер ондайлар хайдағ?

Институтха кірерге хайдағ экзаменнер тударға кирек?

Институттың ректоры кемдір?

Деканат хайдадыр?

Деканат үзінчі хадылда.

Пастағы семестр хачан тоозылча?

Каникуллар хачан пасталча?

Каникуллар үр полча ба?

Каникулларны хайда (хайди) иртірчезер?

Каникул тузында піс тоғынчабыс

- іце-пабабысха полысчабыс,
- тынанчабыс,
- тынағ орыннарзар чөрчөбіс,
- хысхыда конькиліг алай ба саналығ чыларға чөрчөбіс,
- чайғыда чистектер теерчөбіс,
- аалда үүчікте тоғынчабыс,
- суға сомарға чөрчөбіс,
- көллерзер тынанарға чөрчөбіс
- киноға чөрчөбіс
- книгалар хығырчабыс
- телевизор көрчөбіс

Хайдағ үгредіг заведениезін сірер тоосхазар?

Студент чуртазы хайди иртче?

Инститта үгрөнерге сидік пе?

Пос туста үгредіг аразында ниме итчезер?

Спортнаң айғасчазар ба?

2. Видеоны көрөрі: https://www.youtube.com/watch?time_continue=13&v=iUnb4B1xCY4&feature=emb_logo

Хакас хазна университеті Таштып аймағында

«Азых ізіктер күні» иртірді

Корреспондент: Таштып аймааның культура туразында Хакас Хазна

университетінің «Азық ізіктер күні» иртті. Пу чыл сай иртчеткен чөрім полчатханда, пеер аймахтағы школаларның прай үгречілері килерге күстенчелер. Олар амды мындағ тоғазығларға өнетін тимненчелер. Анзы пөзік пілістіг үгретчілернің паза ученайларның алнында пірдеезі хомай көрінерге хынминчатханынаң палғалыстығ.

Марина Медведева, филология наукаларының кандидады:

10, 11, 9-чы класста үгречеткен олғаннарның пу профориентационнай тоғыс хоостыра тоғынчабыс. Ол пістің «Ярмарка» тіп адалча. Полған на чыл андағ ние иртірілче. Піс полған на институт поэбыстың направление хоостыра оларны үгречерге хығырчабыс алай ба консультировать полчабыс, олар хомай арах пілчетселер. А прай институттаңар, университеттеңер чоохтап пирчебіс.

Корреспондент: Хакас хазна университеті читтерге 130 азыра профессияа үгречіп аларға ондай пирче. Ол ортымах паза пөзік үгречіліг устарны тимнепче. Алынча магистратуранаң ординатураны тоозып аларға чарир. Тиксі Таштып аймаанаңар чоохтаза, мындағы школаларны тоосхан үгречілер ХГУ-да үгретчілерге, юристтерге паза аал хонии саннығ технология устарына үгречерге күстенчелер.

Марина Медведева, филология наукаларының кандидады:

Көзідімге алза, пістің Таштып аймағынаң Бутрахтинский школанаң килген үгречерге абитуриент. Тігі чыл піс аннаң хада підөк чоохтасхабыс, мындағох тоғыс апарылған, ол килген, үгрече пісте. Мин сағынчам пасха даа институттарзар киліп үгречелер истіп алып оларны. Онынчы класстар еше пілбинчелер, олар піліп алчалар, олар даа мында... харағастары оларның көйче, сурчалар, килерге сағынчалар піссер.

Корреспондент: ХГУ-ның школаларға алынча сурынызы парох. Пүүнгі күнде ортымах үгречіг учреждениелерінде өөңінде пірге сыныхтағларны тудыбызарға күстенчелер, олох туста ВУЗтарға тиксі сағын полчатхан, наа сағыстар төрітчеткен, чуртасха көнік парған пілістер киректелчелер. Аннаңар пу тоғазығда үгречілерге ХГУ иртірчеткен олимпиадаларда паза Катановтың хығырығларында аралазарға хайди даа айланыс иділче.

Тузаланчаң литература

1. Хакасско-русский словарь = Хакас-орыс сөстiк. – Новосибирск: Наука, 2006. – 1114 с.
2. Анжиганова О.П., Субракова О.В., Топоева Л.С. Русско-хакасский разговорник = Орыс-хакас чоохтазыҕ. – Абакан: Хакасское отделение Красноярского книжного издательства, 1989. – 186 с.
3. Ekrem Arıkoğlu. Örnekli Hakasça-Türkçe Sözlük. Ankara: Akçağ Yay.
4. https://www.youtube.com/watch?time_continue=13&v=iUnb4B1xCY4&feature=emb_logo